

Kas jāzina nerezidentam par nodokļu atvieglojumu piemērošanu un gada ienākumu deklarācijas iesniegšanu? 2/16/25

Direktore nodokļu konsultāciju nodaļā,
personāla un organizāciju pārveides
pakalpojumu vadītāja Baltijā, PwC Latvija

Irēna Arbidāne

Konsultants nodokļu konsultāciju nodaļā,
PwC Latvija

Aleksandrs Afanasjevs

Latvijas Republikas (LR) nodokļu rezidenti ir tiesības atgūt pārmaksāto iedzīvotāju ienākuma nodokli (IIN), iesniegt darba devējam algas nodokļa grāmatiņu un pievienot radnieku kā apgādājamo personu nodokļu atvieglojumu saņemšanai. Vai tādas tiesības ir arī personai, kas ir nerezidents nodokļu mērķiem, kas ir nodarbināta LR uzņēmumā un gūst ar IIN apliekamu ienākumu? Šajā īsziņā apkopoti kritēriji, kurus izpildot, nerezidenti var atgūt pārmaksāto IIN par neizmantotajiem nodokļu atvieglojumiem un attaisnotajiem izdevumiem.

Pārmaksātā IIN par neizmantotajiem atvieglojumiem un attaisnotajiem izdevumiem atgūšanas kārtība

Vsiem LR nerezidentiem ir tiesības samazināt gada apliekamo ienākumu par šādiem izdevumiem:

1. valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām (VSAOI) vai līdzīgiem maksājumiem ES, vai EEZ valstīs;

NB! Ar LR IIN apliekamo ienākumu var samazināt tikai par VSAOI vai citu valstu tamlīdzīgiem maksājumiem, kuri tika aprēķināti par LR gūto ienākumu¹.

1. solidaritātes nodokli;

NB! Solidaritātes nodokļa daļa (10%), kas tiek ieskaitīta IIN ieņēmumos valsts budžetā un paredzēta IIN izmaksu segšanai, piemērojot augstāko likmi (33%), nav uzskatāma par personas samaksāto IIN.

Attiecīgi, ja personai nav jāmaksā IIN par Latvijā vai/un ārvalstīs gūto ienākumu pēc augstākās likmes piemērošanas, taču persona veic Latvijas VSAOI, no kurām tiek aprēķināts solidaritātes nodoklis, personai nav tiesību atgūt IIN samaksai paredzēto solidaritātes nodokļa daļu.

1. ziedojumi un dāvinājumi - līdz 600 EUR gadā;
2. iemaksas pensiju 3. līmenī un dzīvības apdrošināšanas (ar līdzekļu uzkrāšanu) maksājumi - līdz 10% no gada apliekamā ienākuma, taču ne vairāk kā 4000 EUR gadā.

Vienlaicīgi IIN likuma 6¹ pantā norādīts, ka atbilstoši ES brīvībām, aprēķinot nodokli, nerezidentam, kas ir citas ES dalībvalsts vai EEK zonas valsts rezidents, ir tiesības piemērot nodokļa atbrīvojumus un veikt likumā noteiktos atskaitījumus, kā arī no taksācijas gada ienākuma atskaitīt VSAOI tādā pašā apmērā kā rezidents, ja viņš taksācijas gada laikā Latvijā guvis ienākumu, kurš ir lielāks par 75 % no visiem kopējiem nerezidenta gūtajiem ienākumiem.

Attiecīgi, ja nerezidents atbilst kritērijiem, viņam ir tiesības uz nodokļu atvieglojumiem un attaisnotajiem

izdevumiem atbilstoši IIN likuma 10., 12. un 13. panta noteikumiem, piemēram, par turpmāk minētajiem nodokļa atvieglojumiem/attaisnotajiem izdevumiem. Atsevišķi atbrīvojumi ir pieejami, veicot aprēķinu ik mēnesī, bet citi - tikai iesniedzot gada ienākumu deklarāciju (GID):

1. **neapliekamais minimums** (510 EUR mēnesī vai 6120 EUR gadā)
2. **atvieglojums par apgādībā esošām personām** (250 EUR vai 3000 EUR gadā par katru apgādājamo)

NB! Ja apgādājamie nav deklarēti LR, tad nerezidentam, iesniedzot pieteikumu, jāpieliek pierādījuma dokumenti par personu atbilstību apgādājamā statusam (piemēram, dzimšanas apliecība, laulības apliecība u.c.).

Jāņem vērā, ka atbilstoši Valsts valodas likumam šādiem dokumentiem, ja tie izsniegti svešvalodā, jāpievieno notariāli apliecināts tulkojums valsts valodā.

1. atvieglojums personai ar invaliditāti vai politiski represētām personām, vai nacionālās pretošanās kustības dalībniekiem.

Ja kāds no šiem atvieglojumiem netika piemērots (vai piemērots daļēji) ik mēnesī, lai gan personai uz tiem bija tiesības, GID iesniegšanas brīdī tie tiks piemēroti pilnā apmērā un personai tiks atmaksāts par iepriekšējo gadu pārmaksātais nodoklis.

4. **attaisnotie izdevumi** par nerezidenta un ģimenes locekļu **izglītību un ārstniecību** - līdz 600 EUR par katru personu u.c.

Tiesības iesniegt GID, ja iesniegšana nav obligāta

Ja nerezidents neatbilst kritērijiem, kuri noteikti likumā "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 20. panta trešajā daļā (tostarp minētais 75% sliekšnis nodokļu atvieglojumu piemērošanai), tam tāpat ir tiesības iesniegt GID, lai precizētu gūtos ienākumus, pareizi norādītu un atskaitītu attaisnotos izdevumus.

Nerezidenta tiesības brīvprātīgi iesniegt GID apstiprinātas vienā no pēdējiem Augstākās tiesas nolēmumiem. Tiesas ieskatā ir pamatota līdz šim plaši izplatītā prakse, ka nerezidents var iesniegt GID un sagaidīt no VID, kā tā tiks pieņemta un pārbaudīta, kā arī atmaksāts pārmaksātais IIN, ja persona, piemēram, ir iekļāvusi GID VSAOI kā attaisnotos izdevumus².

Papildu 3% IIN likmes piemērošana

Pēc šā gada sākumā ieviestajām izmaiņām IIN regulējumā, visiem nerezidentiem ir jāiesniedz GID, ja to kopējie apliekamie gada ienākumi pārsniedz 200 000 EUR.

Ja apliekamie ienākumi, kuros ietilpst visi Latvijas izcelsmes ienākumi, piemēram, algotā darba ienākumi, procentu ienākumi, ar IIN apliekamais ienākums no LR esoša nekustamā īpašuma atsavināšanas, pārsniedz minēto sliekšni, nerezidentam jāiesniedz GID, lai pārsniegumam piemērotu papildu IIN likmi 3 % apmērā, kas radīs papildus maksājamo IIN .

Tomēr jāatceras, ka nerezidenta ar papildu likmi apliekamajā bāzē nav jāiekļauj citās valstīs gūtie ienākumi, jo tie neveido ar IIN apliekamo ienākumu LR.

¹ Latvijas Republikas Senāts. Lieta Nr. A420215920.

² Latvijas Republikas Senāts. Lieta Nr. A420215920.